

GÖÇ BÜLTENİ

GÖÇ ARAŞTIRMALARI VE SİYASET UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Atkı ve Bereler İhtiyaç Sahiplerine Ulaştı

Merkezimizin “Bir Atkı Bir Bere de Sen Ör” adlı projesi tamamlanarak, toplanan kıyafetler Uşak’ta yaşayan mülteci çocuklara ulaştırıldı. Merkez Müdürü Doktor Öğretim Üyesi İnci Aksu Kargın, Uşak İl Göç İdaresi Müdürü Hakan Gündüz ve İl Göç İdaresi çalışanlarından oluşan ekip bir araya gelerek, Uşak’ta yaşayan mülteci çocukları evlerinde ziyaret etti. Projede toplanan kıyafetler sahiplerine ulaştırdı.

Kargın: “Projeye destek veren herkesin atmış olduğu her bir ilmek bir yerlerde küçük bir kalbi ısıtıyor.”

Araştırma Merkezi Müdürü Dr. Öğr. Üyesi İnci Aksu Kargın konuyla ilgili yaptığı açıklamada, projeye Uşak Üniversitesi personeli, öğrencileri ve ailelerinin büyük destek verdiğini belirterek, “15 gün süren kampanyamızda örülen veya satın alınan başta bere ve atkı olmak üzere kışlık kıyafetleri, Uşak’ta yaşayan mülteci çocuklara ulaştırdık. Ülkelerindeki savaş nedeniyle vatanlarından ayrılmak zorunda kalan miniklerimizin, bu soğuk günlerde içini ısıtabilmek ve yüzlerini bir nebze olsun güldürebilmek amacıyla böyle bir proje başlattık. Başta Rektörümüz Prof. Dr. Ekrem Savaş olmak üzere tüm Uşak Üniversitesi ailesine, Uşak İl Göç İdaresi Müdürü Hakan Gündüz ile çalışanlarına teşekkür ediyoruz. Özellikle öğrencilerimizin aldıkları eğitimin yanı sıra bu tür projelere karşı duyarlı davranmaları bizler

açısından oldukça gurur verici. Projeye destek veren herkesin atmış olduğu her bir ilmek bir yerlerde küçük bir kalbi ısıtıyor olacak.”şeklinde konuştu.

Savaş: “Biz millet olarak yardımlaşmayı yüzyıllardır çok önemsiyoruz.”

Proje hakkında konuşan Uşak Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ekrem Savaş, projeyi çok değerli bulunduğunu belirterek, “Biz, yardımlaşmaya ve paylaşmaya tarih boyunca önem veren bir milletiz. Paylaştıkça hayat daha bir anlamlıdır. Böylesi bir projeyi yapan Uşak Üniversitesi Göç Araştırmaları ve Siyaset Uygulama ve Araştırma Merkezi’ni tebrik ediyorum. Destek olan Uşak Üniversitesi ailesinin her üyesine teşekkür ediyorum. İlimize,

bölgemize ve ülkemize, akademik ve sosyal anlamda ne katkımız olabilir diye her saniye düşünmekteyiz. Her geçen gün üniversite olarak kamuoyunda; adından daha da çok söz ettirir işlere imza atıyoruz. Ben, üniversitemizin her üyesinin bu süreçlerdeki katkılarını takdiri şayan buluyorum.”dedi.

Türkiye'deki Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Zorunlu Göçmenler

Dr. Öğr. Üyesi Pınar ÇAĞLAYAN

İİBF/Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

Dünyadaki en yoğun transit mülteci noktalarından biri de kuşkusuz Türkiye. Çünkü Türkiye, Hem Asya ve Afrika'daki çatışma ve savaş bölgelerinden hem de komşusu olan ve iç çatışma ve kargaşa ortamından kaçmaya çalışan Suriye, Afganistan, Somali ve Irak gibi ülkelerden Avrupa'ya, ABD'ye veya Kanada'ya gitmeye çalışan zorunlu göçmenlerin ilk duraklarından biri olma özelliğini taşıyor.

Türkiye aslında kurucu anlaşması olan Lozan Barış Antlaşması'nı imzalar imzalamaz zorunlu göç gerçeği ile yüzleşmek zorunda kaldı. 1923 yılında Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan Mübadele Anlaşması ile bir milyondan fazla Ortodoks Rum Türkiye'den Yunanistan'a, yüzbinlerce Müslüman Türk ise Yunanistan topraklarından Türkiye'ye zorunlu bir şekilde göç ettirildiler. Türkiye'ye gelen göçmenlerin nerelerde ve nasıl iskan ettirilecekleri mevzusu savaştan yeni çıkmış genç Türkiye Cumhuriyeti için kısa sürede önemli bir sınava dönüştü. Sonrasında ise Türkiye aralıklı olarak özellikle Yugoslavya ve Bulgaristan'da yaşayan Türklerin kitlesel göç hareketleriyle karşı karşıya kaldı.

Türkiye, BM'nin mültecilere yönelik hazırlamış olduğu gerek 1951 Cenevre Sözleşmesi'ni gerekse 1967 Protokolü'nü coğrafi çekince şartı ile imzaladı. Bu kapsamda, Türkiye sadece Avrupa'dan gelen kişilere mülteci statüsü vereceğini bildiriyordu. Türkiye, bu konuda asıl

sorunu ise Avrupalı olmayan ve çoğunluğu kaçak giriş yapan göçmenlerle yaşıadı.

1980'lerden beri Türkiye, başlıca iki tip mülteci akımı (bireysel gelişler ve kitlesel akımlar) ve mülteci kategorisi (Avrupalı ve Avrupalı olmayan) ile karşı karşıya kaldı: Avrupa dışı ülkelerden bireysel olarak gelen sığınmacılara (özellikle etnik çatışmaların yaşandığı Afrika ülkeleri, Afganlar, Çeçenler vb.) ek olarak, bunu izleyen yıllar içinde Türkiye'ye yönelik kitlesel sığınma talepleri de gerçekleşti: 1988'de 51.000 Iraklı'nın bulunduğu bir grup, 1989'da yaklaşık 400.000 Türk kökenli Bulgar, 1991'de 460.000 Iraklı, 1992'de yaklaşık 25.000 Bosnalı, 1999'da ortalama 10.000 Kosovalı ve tabii ki 2012 yılından itibaren başlayan ve sayıları şu an 3.6 milyona ulaşan Suriyeli göçmenler.

Son otuz yılda yaşanan bu yoğun göç trafiği Türkiye'yi konuya ilişkin yasal düzenlemeleri güncellemeye, yeni düzenlemeler yapmaya ve kurumsal yapılanma sürecini hızlandırmaya doğru yönlendirdi. Coğrafi çekincelerine rağmen Türkiye, 1994'te Avrupalılar gibi Avrupalı olmayan sığınmacıların da girişlerini ve hukuksal durumlarını içeren bir sığınma yönetmeliğini kabul etti. 1994 Yönetmeliği böylece Avrupalı mültecileri kapsayan (non-refoulement) "zulüm riski olan yere geri göndermeme" ilkesini Avrupalı olmayan mültecilere yönelik olarak açıkça genişletti (Yönetmelik, 2006 yılında yeniden düzenlendi). Ayrıca, AB'ye katılım doğrultusunda yaşanan gelişmeler sürecinde ve AB ile üye devletlerin mevzuat yükümlülüğüne cevaben, gerek Türkiye 2001 yılında imzaladığı Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB) gerekse bu belgenin revize edilmesi doğrultusunda AB mevzuatının benimsenmesi için hazırladığı Ulusal Program'da konu ile ilgili yeni düzenlemeler getirmeye çalıştı. 2005 yılında yayınlanan "İltica ve Göç Alanındaki Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı", aynı zamanda Türkiye'nin

Türkiye'deki Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Zorunlu Göçmenler

Dr. Öğr.Üyesi Pınar ÇAĞLAYAN

kapsamlı bir göç yasasını yürürlüğe koyması açısından da önemli bir belge niteliği taşıdı.

2013 yılı Türkiye'deki zorunlu göçmenlerin hukuki ve kurumsal düzeyde tanımlanması, korunması ve konuya ilişkin yeni politikalar geliştirilmesi açısından oldukça verimli bir yıl oldu. 11 Nisan 2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu göçün yönetimi konusunda oluşturulan en kapsamlı yasal düzenlemelerden biri oldu ve akabinde aynı yasa çerçevesinde İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) kuruldu. Yasa, uluslararası koruma çeşitlerini ve kavramlarını tanımlarken, yasanın hazırlandığı dönemde Suriye'den Türkiye'ye yönelen kitlesel göç hareketi "geçici koruma" kavramının da düzenlemeye girmesine neden oldu. Böylece Geçici Koruma Yönetmeliği 22 Ekim 2014'te Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Günümüzde zorunlu göç nedeni ile Türkiye'ye gelen veya üçüncü bir ülkeye gidene kadar ya da Türkiye'de yerleşmek amacıyla Türkiye'den koruma talep eden yabancılar, bahsi geçen 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ve Geçici Koruma Yönetmeliği çerçevesinde koruma altına alınıyorlar.

Söz konusu iki yasal düzenlemeye göre Türkiye'deki yabancılar durumlarına göre şu statüleri kazanıyorlar:

Mülteci: "Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz

konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir."

Şartlı Mülteci: "Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilir."

İkincil Koruma: "Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, b)İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir."

Türkiye'deki Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Zorunlu Göçmenler

Dr. Öğr.Üyesi Pınar ÇAĞLAYAN

Geçici Koruma:“(1) Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir. (2) Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

Bu bağlamda, Suriyeliler Geçici Koruma Yönetmeliği (geçici koruma statüsü altındaki yabancılar) hükümleri doğrultusunda, Avrupa’dan ve Avrupa dışından bireysel olarak gelen zorunlu göçmenler ise Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında (uluslararası koruma altındaki yabancılar) statü kazanabiliyorlar.

Türkiye’deki Suriyelilerin bu noktada Geçici Koruma Yönetmeliği’nde statüleri de güvence altına alınmış durumda. Yönetmeliğin geçici 1. maddesinde, “28/4/2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti’nde meydana gelen olaylar sebebiyle geçici koruma amacıyla Suriye Arap Cumhuriyeti’nden kitlesel veya bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları ile vatansızlar ve mülteciler, uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar dahi geçici koruma altına alınırlar. Geçici korumanın uygulandığı süre içinde, bireysel uluslararası koruma başvuruları işleme konulmaz.” ifadesi yer alıyor.

Türkiye, bugün topraklarında yaşayan 3.6 milyonu Suriyeli, yaklaşık 400 bini uluslararası koruma altında olmak üzere toplam 4 milyonu aşkın zorunlu göçmen nüfusu ile dünyanın en büyük zorunlu göçmen kitlesine sahip ülkelerinden biri. İçinde bulunmuş olduğu coğrafya ise daha uzun yıllar Türkiye’nin bu özelliğini korumasına neden olacak gibi görünüyor.

- BMMYK Türkiye Temsilciliği, (1997). *Dünya Mültecilerinin Durumu 1997-98*, Ankara: BMMYK.
- Erdoğan, M.,(2020) *Suriyeliler Barometresi 2019:Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi*, UNHCR, Ankara: Orion Kitabevi.
- ÜST DÜZEY ÇALIŞMA GRUBU PROJESİ, (2005). *İltica ve Göç Mevzuatı*, Ankara:Başkent Matbaası.

